

De adviseurs van Rob Jetten willen geen kerncentrales. Hij kan ze beter naar huis sturen.

Posted on 4 januari 2023 by Jacques Hagoort

Hoe gaat ons Nederlandse energiesysteem er in 2050 uitzien? Daar wordt op dit moment hard aan gewerkt door een breed samengestelde commissie van tien wijze mannen en vrouwen onder de naam *Expertteam Energiesysteem 2050*. Eind maart 2023 zullen we het weten, dan komt het *Expertteam* met het eindrapport over de *Outlook*, zoals de vooruitblik op het energiesysteem van 2050 in Den Haag wordt genoemd.

Het rapport zal de essentiële bouwstenen aanleveren voor een *Nationaal Plan Energiesysteem 2050* dat de minister voor Klimaat en Energie Jetten eind 2023 aan de Tweede Kamer zal aanbieden. Dat plan zal de blauwdruk vormen voor de transitie naar het in Nederland gewenste energiesysteem in 2050 onder de strakke regie van de minister.

Het 1,5 graad doel

Het jaar 2050 is niet zomaar gekozen. In dat jaar moeten alle landen van de Europese Unie klimaatneutraal zijn. Dat is vastgelegd in de bindende Europese Klimaatwet die door de Europese Raad en het Europese Parlement op 28 juni 2021 is aangenomen. Het houdt in dat de EU-landen vanaf 2050 netto geen broeikasgassen meer mogen uitstoten. De niet te vermijden emissies, bijvoorbeeld methaan-emissies in de landbouw en CO₂-emissies bij de verbranding van groene biobrandstoffen, zullen moeten worden gecompenseerd door de afvang-en-opslag van CO₂ in de diepe ondergrond.

De Europese Commissie denkt dat dankzij de netto-nul uitstoot vanaf 2050 de mondiale opwarming beperkt zal blijven tot hooguit 1,5 graad Celsius. Dat is weliswaar een aantoonbare illusie maar daar gaat het nu niet om. De uitstootban vanaf 2050 is een politiek gegeven waar alle landen in de EU aan moeten voldoen, verstandig of niet. De leiders van de EU hebben hun politieke prestige in de wereld opgehangen aan het 1,5 graad doel en de daarvan afgeleide netto-nul uitstoot in 2050 en zullen daar voorlopig nog wel aan vasthouden. Totdat de wal het schip keert maar daar kan nog wel enige tijd overheen gaan.

Gedegen optimalisatiestudie gevraagd

Het *Expertteam Energiesysteem 2050* is door minister Jetten bij Koninklijk Besluit van 29 april 2022 ingesteld. Het was al aangekondigd door Jettens voorganger, staatssecretaris Yeşilgöz van Economische Zaken en Klimaat (EZK) uit het kabinet Rutte 3, in een brief aan de Tweede Kamer van 19 december 2021.

Zij reageerde daarmee op een door de Tweede Kamer in de zomer van 2021 aangenomen motie van de leden Bontenbal (CDA) en Erkens (VVD), beiden voorstanders van kernenergie, waarin de regering wordt verzocht 'een gedegen optimalisatiestudie te laten uitvoeren om inzicht te krijgen wat een kostenoptimale energiemix in 2050 kan zijn'.

In dezelfde brief van 19 december kondigde de staatssecretaris ook een scenariostudie aan over kernenergie met als hoofdvraag: 'Wat is de rol van kernenergie in de mogelijk toekomstige energiemix in Nederland tussen 2030 en 2050 en daarna?'.

Zij sloot daarbij aan bij het even daarvoor (15 december) getekende coalitieakkoord van het nieuwe kabinet Rutte 4 waarin ruimte wordt gemaakt voor twee nieuwe kerncentrales. Daarmee werd een decennialang taboe op kernenergie doorbroken en zal kernenergie naast hernieuwbare energie (zon, wind en biomassa) blijvend deel gaan uitmaken van de toekomstige Nederlandse energiemix. De vraag is alleen in welke mate.

Leden zijn uiterst bezorgd

De opdracht aan het *Expertteam* is driedelig: (1) de knelpunten vaststellen van het huidige systeem, (2) een beeld schetsen van het klimaatneutrale energiesysteem in 2050 (de eigenlijke *Outlook*) en (3) aangeven langs welke paden dat toekomstige systeem kan worden bereikt. De opdracht gaat vergezeld van een vijftal basisvoorwaarden waaraan het klimaatneutrale energiesysteem in 2050 moet voldoen: (1) leveringszekerheid, (2) betaalbaarheid, (3) veiligheid, (4) leefomgevingskwaliteit en (5) maatschappelijke betrokkenheid.

De samenstelling van het *Expertteam* draagt onmiskenbaar het stempel van minister Jetten. De leden zijn, blijkens hun publieke uitingen, uiterst bezorgd over de staat van het klimaat en voorstanders van een radicaal klimaatbeleid. Voor het merendeel zijn ze afkomstig uit ambtelijke en academische kringen en hebben geen banden met commerciële bedrijven en organisaties in de energiewereld.

Over kernenergie wordt niet gerept

Vrijwel alle disciplines die volgens de minister ook maar iets te maken hebben met klimaat zijn in het *Expertteam* vertegenwoordigd. Wat te denken van omgevingspsychologie, duurzame financiering, beleidsanalyse, innovatie en brede welvaart, om er maar een paar te noemen. En er is ook een plek ingeruimd voor een vertegenwoordiger van de actievoerende klimaatjongeren, een klimaatversie van de excuustruus. Energie-experts met praktische ervaring in energieopwekking en distributie maken geen deel uit van het *Expertteam*.

De opdracht aan het team is algemeen geformuleerd alsof alles nog open ligt en het *Expertteam* bij nul kan beginnen. Met geen woord wordt er gerept over kernenergie terwijl dat toch de directe aanleiding was voor het instellen van het *Expertteam*.

In essentie komt in 2022 de opdracht aan het *Expertteam* erop neer te bepalen hoe groot het aandeel kernenergie kan of moet zijn in de primaire energiemix in 2050. Wordt de voornamelijk hernieuwbare energie aangevuld met een beetje kernenergie? Of in hoofdzaak kernenergie aangevuld met een beetje hernieuwbare energie? Of iets ertussen in, dat is natuurlijk ook mogelijk. Het *Expertteam* mag het zeggen, maar wel onderbouwd graag met een 'gedegen optimalisatiestudie', zoals gevraagd door de Tweede Kamer.

Weinig voortgang

De voortgang van het *Outlook* project is te volgen op de (voortreffelijke) website van het *Expertteam Energiesysteem 2050*: www.etes2050.nl. De belangrijkste tastbare resultaten tot nu toe zijn een Startnotitie uitgebracht op 31 mei 2022 ('*Notitie uitgangspunten Outlook Energiesysteem 2050*') en een Tussenrapport op 8 november 2022 met de eerste tien voorlopige conclusies na een half jaar onderzoek ('*2050 is al begonnen*'). Het was aanvankelijk de bedoeling het eindrapport al in het najaar van 2022 te publiceren maar dat bleek te hoog gegrepen.

Met de voortgang ziet het er niet al te rooskleurig uit. Afgaande op de inhoud van beide documenten is het moeilijk voorstelbaar dat met nog krap 3 maanden te gaan het eindrapport iets zinnigs zal opleveren. Tenzij de minister ingrijpt. Zo niet dan kan de minister de aankondiging van zijn *Nationaal Plan Energiesysteem 2050* najaar 2023 wel op zijn buik schrijven.

Weinig werkelijkheidszin

De Startnotitie belooft al niet veel goeds. Veel geneuzel over (rand)voorwaarden, leidende principes en zogeheten 'enabling conditions' maar geen woord over kernenergie en daar zou het toch over moeten gaan. Maar het meest verbazingwekkende in de Startnotitie is dat het *Expertteam* voorstelt de einddatum van de *Outlook* met tien jaar te vervroegen, van 2050 naar 2040.

En dat is nog niet alles, het elektriciteitssysteem moet al CO₂-vrij zijn in 2035. Het heeft te maken met de inpassing van de afvang-en-opslag van CO₂, essentieel voor de compensatie van onvermijdbare emissies. Maar aan die redenering valt geen touw vast te knopen. Duidelijk is dat hier de wens de vader van de gedachte is.

Een volledig klimaatneutraal energiesysteem in 2050 is al een uitdaging van

jewelste en volgens vele door de wol geverfde energiedeskundigen zelfs onhaalbaar. Het Internationaal Energie Agentschap (IEA), de denktank van de rijke industrielanden, concludeerde in de zomer van 2021 dat het bereiken van een netto-nul uitstoot in 2050 niet onmogelijk is maar dan moet wel alles meezitten en iedereen meewerken. De netto-nul einddatum met nog eens tien jaar naar voren halen getuigt niet van al te veel werkelijkheidszin.

Geleerd en gewichtig proza

Hetzelfde geldt voor een CO₂-vrij elektriciteitssysteem in 2035. Het zou inhouden dat alle verbruik van elektriciteit in Nederland in 2035 afkomstig moet zijn uit hernieuwbare weersafhankelijke energiebronnen (zon en wind). Dat vergt een kolossale uitbreiding van het aantal wind- en zonneparken, de bouw van een groot aantal waterstof-energiecentrales om aanbod en vraag op elkaar af te stemmen en niet te vergeten een massale opwaardering van het bestaande distributienetwerk om aan de toekomstige vraag naar elektriciteit te voldoen. En dat allemaal binnen twaalf jaar! In Nederland kost de bouw van alleen al een schakelstation zo'n zes jaar of meer. En daar zijn er zeker enige tientallen van nodig. Heeft het *Expertteam* de basissommetjes wel gemaakt?

Conclusies Tussenrapport De economie en maatschappij in 2050 moeten het uitgangspunt vormen. De energietransitie moet vorm krijgen in synergie met andere grote ontwikkelingen. Voor een klimaatneutraal Nederland in 2050 moet het energiesysteem in 2040 CO₂-neutraal zijn en het elektriciteitssysteem al in 2035. Rechtvaardigheid van het energiesysteem is een cruciale factor voor maatschappelijke inbedding. De economische structuur van Nederland bemoeilijkt de opgave. Schaarste vraagt om keuzes. De keuzes van de overheid doen ertoe: haar regie is nodig. Energiebesparing en gedragsverandering zijn een robuust onderdeel van de energietransitie en verdienen prioriteit. De uitbreiding van de hernieuwbare elektriciteitsvoorziening moet voorrang krijgen. Ook minder robuuste ontwikkelpaden moeten worden opgestart.

Het Tussenrapport is niet veel beter. Het staat vol geleerd en gewichtig klinkend proza maar er is nog geen spoor te bekennen van hoe de energiemix er in 2050 uit zou kunnen zien. Het rapport heeft meer weg van een politiek pamflet (Tien over Groen) dan van de voorbode van een 'gedegen optimalisatiestudie' waar de Tweede Kamer om heeft gevraagd.

Kernenergie doodgezwegen

Het Tussenrapport vat de resultaten van het onderzoek tot nu toe samen in een tiental hoofdstukken gegroepeerd rondom de tien conclusies. Zie de tekstbox hiernaast. Zo te zien heeft ieder lid van het *Expertteam* een eigen conclusie mogen inbrengen. Het zijn of open deuren ('Schaarste vraagt om keuzes') of aanvechtbare academische stellingen. De onwerkelijke conclusie uit de Startnotie over het versnellen van de transitie (no. 3) blijkt nog steeds het uitgangspunt.

Ook in het Tussenrapport wordt kernenergie doodgezwegen. Het komt zegge en schrijve één keer voor, in het tiende en laatste hoofdstuk met de omineuze titel: *Start ook minder robuuste ontwikkelpaden op*. Zo kijkt het *Expertteam* dus tegen kernenergie aan: onderdeel van een 'minder robuust ontwikkelpad'. En dat meer dan een jaar na de met een ruime meerderheid aangenomen motie van Bontenbal en Erkens en bijna een jaar na het Coalitieakkoord waarin de bouw van twee kerncentrales werd aangekondigd en waar inmiddels vergevorderde plannen voor bestaan. De leden van het *Expertteam* hebben duidelijk moeite de nieuwe realiteit onder ogen te zien.

Geen praktische waarde

Het doodzwijgen van kernenergie is ook onbegrijpelijk omdat ruim een maand voordat het *Expertteam* werd ingesteld een ander team van energiedeskundigen in opdracht van het ministerie van EZK van start is gegaan met de in december 2021 aangekondigde scenariostudie kernenergie en die studie op 26 september 2022 heeft afgerond, ruim voor de publicatie van het Tussenrapport. Maar die scenariostudie lijkt volkomen langs het *Expertteam* te zijn heengegaan. Of bewust als niet relevant terzijde geschoven, dat zou ook nog kunnen.

Het is overduidelijk dat het *Expertteam Energiesysteem 2050* er tot nu toe een potje van heeft gemaakt. Het zet in op een onrealistische versnelling van de energietransitie en is blind voor de rol van kernenergie. Het ziet er dan ook niet naar uit dat het in maart 2023 te verschijnen eindrapport ook maar enige praktische waarde zal hebben voor het prestigieuze *Nationaal Plan Energiesysteem 2050* van minister Jetten.

Beperk de schade

Wat staat de minister voor Klimaat en Energie nu te doen? Voor een minister die prat gaat op zijn visie, ambitie, daadkracht en regie staat er eigenlijk maar één weg open: de schade beperken en het *Expertteam* met onmiddellijke ingang ontbinden.

Dat zal nauwelijks consequenties hebben voor de voortgang van zijn *Nationaal Plan Energiesysteem 2050*. De informatie die de minister daarvoor nodig heeft is voor een belangrijk deel al te vinden in de in september 2022 opgeleverde scenariostudie kernenergie. En mocht daar nog wat aan ontbreken dan kan de minister ongetwijfeld een beroep doen op het expertteam achter die scenariostudie.

***Jacques Hagoort** is één van de tientallen gedreven, deskundige en/of nieuwsgierige auteurs die samen Wynia's Week maken.*

Doet u **als donateur** mee aan Wynia's Week? Van harte welkom! Doneren kan **[HIER](#)**. Hartelijk dank!